Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se upravuje nařízení Rady č. 1408/71/EHS o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, samostatně výdělečně činné osoby a na jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, a nařízení Rady č. 574/72/EHS, kterým se stanovují prováděcí předpisy pro nařízení č. 1408/71/EHS

KOM(2004) 830 v konečném znění – 2004/0284 (COD)

(2006/C 24/09)

Dne 14. ledna 2005, v souladu s článkem 251 Smlouvy o založení Evropského společenství, se Rada rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství", která byla pověřena vypracováním podkladů na toto téma, přijala své stanovisko dne 5. září 2005. Zpravodajem byl pan RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO.

Na 420. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 28. a 29. září 2005 (jednání ze dne 28. září 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 171 hlasy pro, 0 hlasy proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. **Úvod**

1.1. Od svého schválení byla nařízení č. 1408/71 a č. 574/72 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, samostatně výdělečně činné osoby a na jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Evropské unie postupně upravována, aby byla přizpůsobena vývoji, jemuž byly s postupem času podrobeny zmíněné režimy a v jejich rámci obsažené dávky.

1.2. V zásadě se jedná o to přizpůsobit nařízení legislativním úpravám, k nimž dochází v členských zemích, a přizpůsobit je jednotlivým rozsudkům Soudního dvora. V tomto směru se návrh nařízení předložený Výboru k posouzení snaží v zásadě zachytit změny, k nimž došlo v národní legislativě nových členských zemí, a doplnit zjednodušení postupů pro přijímání zdravotní péče v zahraničí rozšířením této úpravy o postupy, jež se týkají dávek podpory pro případy pracovního úrazu a nemocí z povolání.

1.3. Poslední úprava obou nařízení byla provedena nařízením č. 631/2004 ([1]), které zavádí zmíněné úpravy týkající se postupů pro přijímání zdravotní péče v jiné členské zemi. K návrhu nařízení již Výbor zaujal odpovídající stanovisko ([2]).

1.4. Nicméně nejvýraznější změnu, co se týče koordinace systémů sociálního zabezpečení členských zemí Evropské unie, vyvolalo nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 883/2004 ([3]), jež bylo přijato a zveřejněno v Úředním věstníku Evropské unie po šesti letech projednávání v evropských institucích. Toto nařízení, které nahrazuje nařízení č. 1408/71, ještě nevstoupilo v platnost, protože se čeká na přijetí jeho prováděcích předpisů, které nahradí současné nařízení č. 574/72.

Co se týče nařízení o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, EHSV vydal své stanovisko ([4]) k návrhu předloženému Komisí.

2. **Obsah návrhu**

2.1. Návrh obsahuje úpravy dvou nařízení. Jednak nařízení č. 1408/71, jednak nařízení č. 574/72, které stanovuje prováděcí předpisy prvně zmíněného nařízení. Obě úpravy spolu nesouvisejí, vycházejí ze dvou odlišných právnických hledisek, jak jsme již zmínili v odstavci 1.2 tohoto stanoviska.

2.1.1. Pokud jde o nařízení č. 1408/71, dochází k úpravám v několika přílohách, jež je doprovázejí. Tyto přílohy shrnují zvláštní případy v různých členských zemích, jež musejí být explicitně zmíněny v daných přílohách, aby mohly na občany odpovídajícím způsobem působit.

2.1.2. Pokud jde o nařízení č. 574/72, úpravy zjednodušují text a úřední formality, které v současnosti platí v případě, kdy se přijímá lékařská péče v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání v jiné členské zemi, přičemž se uplatňují stejná kritéria zjednodušující přijímání všeobecné lékařské péče, jež zavedlo nařízení č. 631/2004.

([1]) Úř. věst: L 100, 6.4.2004.

([2]) Stanovisko EHSV k „Návrhu nařízení (ES) Výboru o koordinaci systémů sociálního zabezpečení" (Předkladatel: pan Rodríguez García-Caro – Úř. věst. C 75, 15.3.2000).

([3]) Úř. věst: L 166, 30.4.2004.

([4]) Stanovisko EHSV k „Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se upravuje nařízení Rady č. 1408/71/EHS o uplatňování režimů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, samostatně výdělečně činné osoby a na jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, a nařízení Rady č. 574/72/EHS, kterým se stanovují prováděcí předpisy pro nařízení č. 1408/71/EHS, v němž se odkazuje na harmonizaci práv a zjednodušení postupů" (Předkladatel: pan Boldt – Úř. věst. C 32, 5.2.2004).

3. **Všeobecné poznámky**

3.1. Výbor vítá obsah návrhu, tedy skutečnost, že návrh pokračuje v nastolené linii vylepšování a zjednodušování zavedených postupů, aby byly lépe koordinovány systémy sociálního zabezpečení v Evropské unii. Každá změna, jež je ku prospěchu občanů Unie a zjednodušuje jim vztahy s úřady členských zemí, bude tímto výborem vždy příznivě přijata.

3.2. Výbor hodnotí návrh nařízení pozitivně, protože výslovně podporuje jednu ze čtyř svobod, na nichž byla ve svých počátcích založena Evropská unie – volný pohyb pracujících, a v současné době, rozšířením tohoto práva, volný pohyb osob, jichž se týká toto nařízení. Proto musí Výbor znovu zopakovat svůj požadavek, aby různé instance Unie a členských zemí pokročily se zrušením veškerých zábran a vytvořily skutečný prostor svobodného pohybu osob uvnitř Unie a rovněž vytvořily opravdové sociální právo. EHSV těší obsah návrhu, neboť představuje další prvek na podporu základního práva občanů.

3.3. Postup spolurozhodování může vést – vzhledem ke svému trvání – k důležitým změnám v obsahu návrhů. V jednom z předchozích stanovisek ([5]) Výboru k jednomu návrhu s částečnými úpravami obou nařízení jsme vyjádřili svůj názor k nutnosti reagovat a vyjadřovat stanoviska v reálném čase, především pokud se jedná o tento typ návrhů spojených se změnami v sociálně pracovních předpisech. Tento názor byl potvrzen pozdějším stanoviskem ([6]) EHSV, kde se poukazovalo na možnost nechat Výbor vyjádřit se k jakékoli změně zahrnuté do textů během rozhodovacího procesu. Na základě výše zmíněných bodů EHSV opakuje nutnost mít na vědomí jeho roli v případech tohoto druhu.

3.4. Situace popsaná v odstavci 3.3 je ještě zřejmější po schválení a vydání nařízení č. 883/2004 ([7]) o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. Ve stanovisku ([8]) vydaném svého času Výborem se vyjadřuje nutnost sledovat vývoj návrhu až do konce vzhledem k jeho komplexnosti a k faktu, že během projednávání bude jistě dotčen řadou změn. Čtyři roky po vydání stanoviska bylo přijato nařízení bez toho, aby se EHSV k textu znovu vyjádřil.

Vzhledem k důležitosti tohoto typu nařízení a domnívaje se, že názor EHSV by měl být vyslyšen v nejpříhodnějším okamžiku, žádá Výbor úpravu konzultační procedury tak, aby jeho působení, jakožto zástupce organizované občanské společnosti při projednávání legislativy Unie, bylo účinnější.

Ze stejného důvodu a s cílem dát smysl názoru vyjádřenému Výborem ve výše zmíněném stanovisku považuje EHSV za nezbytné vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k novému nařízení č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, jež nahradí nyní platné nařízení č. 1408/71.

3.5. Stejně tak se Výbor domnívá, že je třeba důsledně a ve shodě s nařízením č. 1408/71 respektovat poradní úlohu Poradního výboru pro otázky sociálního zabezpečení migrujících pracovníků, jenž byl ustaven hlavou V zmíněného nařízení. Zmíněný výbor, složený především ze zástupců odborů a zaměstnavatelů, představuje místo, kde mohou hospodářští a sociální činitelé – prostřednictvím stanovisek a návrhů – přímo vyjádřit svůj názor na úpravy týkající se sociálního zabezpečení na úrovni Unie.

3.6. Článek 90 nařízení č. 883/2004 se týká zrušení nařízení č. 1408/71 až na některé přesně vyjmenované případy a článek 91 stanovuje, že nařízení vstoupí v platnost 20 dní po zveřejnění. Druhý odstavec citovaného článku nicméně upozorňuje, že bude platit od data platnosti prováděcích předpisů.

V tomto směru Výbor naléhá na instituce Unie a členské země, aby – před evropským rokem mobility pracujících 2006 – co nejrychleji zahájily proces vytváření a přijetí nového prováděcího předpisu, tak aby nový článek nařízení o koordinaci mohl vstoupit v platnost co nejdříve a mohl nahradit co možná nejdříve komplexní pokyny, jež jsou součástí dosavadního nařízení č. 1408/71.

4. **Zvláštní připomínky**

4.1. Nařízení Rady č. 1408/71 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, samostatně výdělečně činné osoby a na jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství.

4.1.1. Článek 1 návrhu upravuje přílohy nařízení I, II, IIa, III, IV a VI.

([5]) Stanovisko EHSV k „Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se upravuje nařízení Rady č. 1408/71/EHS o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, samostatně výdělečně činné osoby a na jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, a nařízení Rady č. 574/72/EHS, kterým se stanovují prováděcí předpisy pro nařízení č. 1408/71/EHS“ (předkladatel: pan Rodríguez García-Caro – Úř. věst. C 367, 20.12.2000).

([6]) Stanovisko EHSV k „Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se upravuje nařízení Rady č. 1408/71/EHS o uplatňování režimů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, samostatně výdělečně činné osoby a na jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, a nařízení Rady č. 574/72/EHS, kterým se stanovují prováděcí předpisy pro nařízení č. 1408/71/EHS, v němž se odkazuje na harmonizaci práv a zjednodušení postupů“ (Předkladatel: pan Boldt – Úř. věst. C 32, 5. 2. 2004).

([7]) Úř. věst: L 166, 30. 4. 2004.

([8]) Stanovisko EHSV k „Návrhu nařízení (ES) Výboru o koordinaci systémů sociálního zabezpečení“ (Předkladatel: pan Rodríguez García-Caro – Úř. věst. C 75, 15.3.2000).

4.1.2. S cílem zohlednit změny, k nimž došlo v legislativě Slovenska, se upravuje oddíl II přílohy I týkající se rozsahu působnosti nařízení vzhledem k tomu, kdo se považuje za „rodinného příslušníka".

4.1.3. Vzhledem ke změnám v legislativě Francie se upravuje oddíl I přílohy II o zvláštních režimech týkajících se samostatně výdělečně činných osob vyňatých z působnosti nařízení.

4.1.4. V důsledku úprav zákonů v legislativě Estonska, Lotyšska a Polska se upravuje oddíl II přílohy II o porodném a dávce určené pro případ adopce, které jsou vyňaty z oblasti působnosti nařízení. Stejně tak se upravuje zmíněná příloha vzhledem k Lucembursku, a to na základě rozsudku Evropského soudního dvora, který uvádí, že zvláštní přídavek, jako porodné či dávka určená pro případ adopce, nemůže zůstat mimo působnost nařízení, ale že se jedná o rodinný přídavek, který lze vyvézt.

4.1.5. V důsledku různých aktualizací a úprav v legislativách Německa, Slovenska, Lotyšska a Polska se upravuje příloha II a) nařízení o zvláštních dávkách nepříspěvkové povahy.

4.1.6. Aby se odstranily body, které nejsou nezbytné, a zjednodušil se tím obsah dokumentu, upravuje se příloha III v části A týkající se ustanovení o opatřeních na poli sociálního zabezpečení, která nadále platí, navzdory tvrzení nařízení o jejich zrušení.

Se stejným záměrem se rovněž upravuje příloha III v části B týkající se ustanovení o opatřeních na poli sociálního zabezpečení, z nějž nemohou mít prospěch všechny osoby, na které se uplatňuje nařízení. Upravuje se číslování a zapracovávají se do ní smlouvy či bilaterální dohody, jež splňují požadavky k tomu, aby je příloha brala v úvahu.

4.1.7. Aby se zachoval soulad s legislativou České republiky, upravuje se oddíl A přílohy IV, který přebírá ustanovení národních legislativ, podle nichž je výše příspěvku pro invalidy nezávislá na délce období pojištění.

Ze stejného důvodu– vzhledem k České republice a Estonsku – se upravuje oddíl C přílohy IV týkající se případů, kdy se lze vzdát dvojího výpočtu výše dávky, protože nikdy se nedospěje k vyššímu výsledku.

Z důvodu změn ve slovenské legislativě se upravuje oddíl D přílohy IV týkající se dávek a dohod o hromadění dávek stejného druhu, na něž existuje nárok na základě legislativy dvou či více států.

4.1.8. Vzhledem k legislativním úpravám v Nizozemsku se upravuje příloha VI týkající se zvláštních případů použití legislativy některých členských zemí.

4.1.9. Úpravy příloh nařízení č. 1408/71 mají několik funkcí, které chce Výbor zvýraznit.

Na prvním místě zdůrazňujeme, že zmíněné úpravy zavádějí do textu řadu zjednodušení, jež usnadňují jeho používání i srozumitelnost. V tomto duchu se pokračuje směrem, který byl naznačen nařízením č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, jehož cílem je zjednodušit a zmodernizovat zmíněnou koordinaci, ovšem s přihlédnutím k národním legislativám týkajícím se sociálního zabezpečení. Z těchto důvodů Výbor podporuje tyto úpravy.

Dále konstatujeme, že některé národní legislativy zavedly nové, zvláštní dávky sociální podpory, jež znamenají pokrok na poli řízení sociální oblasti v daných zemích. V tomto směru je Výbor potěšen pokroky, jichž lze v oblasti sociálních práv dosáhnout v jednotlivých členských zemích, avšak lituje, že občané nových členských zemí musí čelit specifickým administrativním překážkám.

4.1.10. Konečně Výbor se domnívá, že by se v nařízení měla zrušit část II přílohy II. Členské země by měly být citlivější k judikatuře Soudního dvora ohledně skutečnosti, že porodné a dávka určená pro případ adopce nejsou speciálními dávkami, nýbrž rodinnými přídavky, a tudíž je lze vyvážet. Přejeme si, aby jednotlivé země přijaly zmíněnou právní skutečnost dříve, než ji Soudní dvůr učiní prostřednictvím svých výnosů platnou pro celé území Unie.

4.2. Nařízení Rady č. 574/72/EHS, kterým se stanovují prováděcí předpisy pro nařízení č. 1408/71/EHS.

4.2.1. Článek 2 návrhu upravuje čtyři články nařízení, jež se všechny týkají zdravotní péče v případě pracovního úrazu nebo nemoci z povolání.

4.2.2. Ruší se odstavce 5 a 6 článku 60 týkající se hmotné péče pro případ trvalého pobytu v jiné než kompetentní členské zemi. Ruší se oznamovací formality, které se ve skutečnosti nerespektovaly.

Výbor schvaluje všechna opatření, jež vedou ke zjednodušení a odstranění neužitečné byrokracie.

4.2.3. Nahrazuje se text článku 62 (hmotná péče v případě krátkodobého pobytu v jiné než kompetentní členské zemi). Zavedením zdravotního průkazu se odstraňují nadbytečné formality, které budou ostatně řešit kompetentní úřady daných členských zemí, a nikoli dotyčná osoba. Znění článku 21 tedy zůstává shodné se zněním po úpravě zavedené nařízením č. 631/2004.

Výbor podporuje každou změnu, jež znamená zjednodušení přístupu občanů k dávkám, na něž mají nárok.

4.2.4. Upravuje se odstavec 2 článku 63 o hmotné péči určené pracujícím pro případ změny trvalého pobytu nebo návratu do země trvalého pobytu stejně jako pracujícím oprávněným přemístit se do jiné členské země za účelem přijetí lékařské péče. K úpravě dochází proto, že se v tomto článku odkazuje na odstavce 5 a 6 článku 60, které se tímto návrhem nařízení ruší.

4.2.5. Upravuje se odstavec 1 článku 66 o námitce vůči souvislosti úrazu nebo nemoci s povoláním, aby se zrušil odkaz na článek 20 nařízení, zrušený nařízením č. 631/2004.

4.2.6. Výbor podporuje všechny učiněné úpravy, neboť vylepšují nařízení jednak zjednodušením obsahu, jednak odstraněním byrokracie, čímž usnadňují styk občanů s úřady.

5. **Závěry**

5.1. Celkově Výbor návrh nařízení vítá, své připomínky uvádí v tomto stanovisku. Chápeme, že je pozitivní zjednodušit a vylepšit text nařízení č. 1408/71 a 574/72, aby se usnadnil volný pohyb občanů Unie, ale domníváme se, že by bylo ještě pozitivnější, kdyby vstoupilo v platnost nařízení č. 883/2004, jež samo o sobě představuje celkové zjednodušení, dalekosáhlé pro oblast koordinace systémů sociálního zabezpečení.

5.2. Vzhledem k tomu, že se Výbor nemohl vyjádřit k závěrečnému textu, jež shrnoval dlouhé legislativní projednávání zmíněného nařízení č. 883/2004, domníváme se, že je třeba k němu vytvořit stanovisko z vlastní iniciativy, dříve než začne projednávání prováděcího předpisu, jejž hodlá brzy vydat Komise.

5.3. Výbor vyzývá Komisi, aby co možná nejdříve dokončila návrh prováděcího předpisu. Dále vyzývá Radu a Evropský parlament, aby urychlila legislativní postup vedoucí k přijetí zmíněného nařízení a neopakovala se tak zkušenost s vleklým projednáváním nařízení č. 883/2004, je totiž třeba pamatovat, že rokem mobility pracujících bude rok 2006.

5.4. Ohledně reforem stanovených v různých přílohách nařízení č. 1408/71 Výbor žádá, aby reforma dotýkající se oddílu II přílohy II o porodném a dávce určené pro případ adopce byla co nejdříve zrušena, a to ve společné shodě členských zemí, jež dosud uplatňují výjimku.

V Bruselu dne 28. září 2005.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND